

**ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ HALKOYLAMASINDA GÜMRÜK KAPILARINDA
GÖREV YAPACAK GEÇİCİ GÜMRÜK KAPISI SEÇİM KURULLARI VE
SANDIK KURULLARININ GÖREV VE YETKİLERİ İLE GÜMRÜK
KAPILARINDAKİ OY VERME İŞLEMLERİNE İLİŞKİN 145/I SAYILI
GENELGE**

Amaç ve kapsam

MADDE 1- Bu Genelge; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ile Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 94/E maddesine göre Anayasa Değişikliği Halkoylamasında gümrük kapılarındaki oy verme işlemleriyle geçici gümrük kapısı seçim kurulu ve sandık kurullarının görev ve yetkilerini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 2- Bu Genelge'de geçen;

- a) Seçim Kurulu: Geçici gümrük kapısı seçim kurulunu,
- b) Seçmen Kütüğü: Yurt dışı seçmen kütüğünü,
- c) Temsilcilik: Seçim yapılacak yabancı ülkelerdeki yurt dışı temsilciliğimizi (büyükkelçilik, başkonsolosluk),
- d) Sandık Kurulu: Gümrük kapısında kurulan sandık kurulunu,
- e) **Oy Torbaları Ulaştırma Komisyonu:** İlgili geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanı tarafından 298 sayılı Kanunun 19. maddesinin ikinci bendinde öngörülen usule göre belirlenecek iki asıl iki yedek kamu görevlisi üye, Yüksek Seçim Kurulunda temsilci bulundurma hakkına sahip siyasi partilerin (dört siyasi partinin) bildirecekleri birer asıl, birer yedek üye ile kurulan, ilgili geçici gümrük kapısı seçim kurulları tarafından diplomatik kuryeden teslim alınan oy torbalarını gerekli güvenlik önlemlerini almak suretiyle Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna teslim etmekle görevli komisyonu,
- f) **SEÇSİS:** Seçim Bilişim Sistemi'ni ifade eder.

Oylamanın başlayacağı gün ve oy verme süresi ile oylamaya katılacak olanlar

MADDE 3- Gümrük kapılarında oy verme **27 Mart 2017 Pazartesi günü** gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen saatte başlar, 16 Nisan 2017 Pazar günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin sona erdiği saatte kadar devam eder.

Gümrük kapılarında sadece Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı seçmenler oy kullanabilirler.

Kullanılacak oy pusulaları, zarflar ve mühür

MADDE 4- Halkoylamasında gümrük kapılarında **27 Mart 2017 Pazartesi** günü başlayacak oy verme işleminde, Yüksek Seçim Kurulunca özel surette imal ettirilmiş olan ve "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunan sarı renkli oy zarfları ve beyaz renk üzerinde "Evet", kahverengi renk üzerinde "Hayır" ibareleri bulunan ve iki ayrı renkten oluşan birleşik oy pusulaları ile "TERCİH" mührü kullanılır.

Gümrük kapılarında görev yapacak kurullar

MADDE 5- Gümrük kapılarındaki oy verme işlemleri Yüksek Seçim Kurulunun 15/02/2017 tarih ve 2017/105 sayılı Kararı uyarınca oluşturulan kurullarca yürütülür.

Geçici gümrük kapısı seçim kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 6- Geçici gümrük kapısı seçim kurullarının görev ve yetkileri şunlardır;

- a) Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen usul ve esaslara uygun surette, gümrük kapılarında görev yapacak sandık kurullarını oluşturmak,

b) Oy vermenin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün önlemleri almak ve oy verme işlemlerini denetlemek,

c) Sandık kurullarının oluşumuna, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak,

d) Sandık kurulu başkanlarının, oy verme işlemleri ile ilgili olarak soracağı hususlara cevap vermek, sandık kurulu başkan ve üyelerinin eğitimini sağlamak,

e) Sandık kurulu başkanlarınca getirilen ve içinde oy zarfları ile tutanakların bulunduğu mühürlü torbaları teslim almak ve bunların sayım ve dökümünün yapılacağı güne kadar muhafaza etmek,

f) 16 Nisan 2017 Pazar günü Halkoylamasının bitiş saatinden itibaren oy torbalarını açarak süratle ve ara vermeksizin sayım ve dökümünü yapmak, buna ilişkin tutanakları düzenlemek ve sonuçları en seri vasıtayla Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ve Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek,

g)Yurt dışından gelecek oy torbalarını teslim alarak Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ulaştırmakla görevli seçim kurulları tarafından, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen usul ve esaslara uygun surette, görev yapacak oy torbaları ulaştırma komisyonlarını oluşturmak.

Sandık kurulları

MADDE 7-

A- Sandık kurullarının adedi ve numaralandırılması

a) Gümrük kapısındaki oy verme işlemlerinde görev yapacak sandık kurullarının adedi ve bağlı olacakları geçici gümrük kapısı seçim kurulları hakkında Yüksek Seçim Kurulunun 15/02/2017 tarih ve 2017/105 sayılı kararı uygulanacaktır.

b) Her seçim kurulunun görev vereceği sandık kuruluna, seçim kurulunun numarası yanında sandıklara (A) dan başlayarak (B), (C) gibi rumuz verilecektir.

(ÖRNEK: Her geçici gümrük kapısı seçim kurulunun görevlendireceği sandık kuruluna ayrı ayrı A, B, C rumuzu verilmesi halinde sandık kurulu vardiyaları 1, 2, 3 numaraları verilerek (A1, A2, A3) (B1, B2, B3) (C1, C2, C3) şeklinde oluşturulacaktır.)

B- Sandık kurulları bir başkan ile dört asıl ve dört yedek üyeden oluşturulur.

a) Başkan, gümrük kapıları ile pasaport işlemleri hakkında bilgisi olanlar tercih edilmek suretiyle, kamu görevlileri veya görev verilmesinde sakınca bulunmayan o bölgedeki seçmenler arasından seçilir.

b) Üç asıl ve üç yedek üye, son milletvekili genel seçiminde en çok oyu almış o ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerce bildirilecek isimler arasından belirlenir.

c) Diğer bir asıl ve bir yedek üye ise, kamu görevlileri ya da gümrük kapısı civarındaki köy veya mahalle muhtar ve ihtiyar meclisi/heyeti üyeleri veya görev verilmesinde sakınca bulunmayan o bölgedeki seçmenler arasından seçilir.

d) Siyasi partilerce isim bildirilmemesi veya bildirilen isimlerin yedeklerinin de çağrılmasına rağmen tüm sandıkların oluşumuna yeterli olmaması halinde eksiklik, görev verilmesinde sakınca bulunmayan o bölgedeki okur-yazar seçmenler arasından seçilecek kişilerle tamamlanır.

Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen gümrük kapılarında oy verme işleminin özelliği gereği sandık kurulunun görevinin oy verme süresince günün 24 saati kesintisiz devam etmesi esastır. 24 saatlik bu sürede aynı kişilerden oluşan kurulun sürekli görev yapması mümkün bulunmadığından, bu süreklilik aşağıdaki yöntem ile sağlanır.

Bir gün 8'er saatlik dilimler halinde üçe bölünür ve sandık kurullarının kendilerine ayrılan zaman dilimi içinde görevlerini yerine getirmeleri sağlanır.

Ancak 16 Nisan 2017 Pazar günü yurt içi oy verme saatleri ikiye bölünmek suretiyle bir sandık kurulu yerine iki sandık kurulu görevlendirilir.

C- Yüksek Seçim Kurulunca birden çok geçici gümrük kapısı seçim kurulları oluşturulduğunda, her bir seçim kuruluna bağlı (A), (B), (C) rumuzlu sandık kurulları hakkında da yukarıda belirtilen ilkeler ayrı ayrı uygulanır.

D- Geçici gümrük kapısı seçim kurulları, gümrük kapılarında bekleyen veya ilgililerle yaptıkları temas sonucu buralara topluca gelmesi muhtemel seçmen sayısını dikkate alarak, 15/02/2017 tarih ve 2017/105 sayılı Yüksek Seçim Kurulu Kararında belirtilen yetkisini kullanarak yeni sandık kurulları oluşturabilir (D, E, F, G rumuzlu kurullar gibi).

Bu şekilde göreve başlayan yeni sandık kurulunun görev süresi, o gümrük kapısında mevcut sandık kurulunun görev süresi ile sınırlı olacaktır.

Seçim kurulları, gümrük kapısında oy verme işlerinin normale döndüğünü tespit etmeleri halinde, yeni oluşturulan sandık kurullarını görevden çekerek yedeğe alabileceklerdir.

E- Seçim kurulu başkanlıkları, oy verme süresince, sandık kurullarının görevlerini yukarıdaki fıkralarda belirtilen ilkeler doğrultusunda, aksamadan yerine getirmelerini sağlayacak her türlü önlemleri almak ve sürekli denetlemekle yükümlüdürler.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulları ile sandık kurullarının bulunduğu gümrük kapısı arasındaki ulaşımı sağlamak üzere gerekli sayıda taşıt tahsis olunacaktır.

Sandık kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 8- Sandık kurullarının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Sandık alanı içinde seçimin düzenli yapılabilmesi için gereken tedbirleri almak, oy verme işlerini yürütmek ve denetlemek (298/71-1),

b) Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri belirlemek ve bulunduğu yeri gösteren işaretler koymak (298/71-2),

c) **Sandıktan çıkan oy zarflarını açmadan saymak**, oy kullanan seçmen sayısı ile birbirine uygunluğunu sağlayarak tutanağa geçirmek (298/94-E),

d) Örnek: 145/C sayılı "Anayasa Değişikliği Halkoylamasında Gümrük Kapısı Sandık Kurullarınca Düzenlenecek Uygunluk Tespit Tutanağı" düzenlenip imzalanıncaya kadar ileri sürülecek şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak, bu kararlardan itiraza uğrayanları seçim kuruluna göndermek (298/71-3, 4),

e) Sandık kurulu tutanak defterindeki tutanakları ve gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak (298/71-3),

f) Kullanılmayarak artan matbu evrakı, kullanılmayan zarflar ile oy pusulalarını ayrı ayrı bağlayıp mühürledikten sonra torbaya koymak ve boğum oluşturacak şekilde bağlamak, imzalı **Örnek: 145/B sayılı "Gümrük Kapısı Sandık Seçmen Listesi"**ni, tutanak defterini, kurulca imza edilen zarf sayım tutanağı ile kapalı oy zarflarını torbaya koyarak ağzını bağlamak ve sandık kurulu mührü ile mühürleyerek muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanı ve ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından seçim kuruluna teslimini sağlamak,

g) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6).

Oy torbaları ulaştırma komisyonunun oluşumu ve görevleri

MADDE 9- Bakırköy 4. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu, Kırklareli Merkez 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu, Marmaris 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu, İpsala 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu, Hopa 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu ve Aralık 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu tarafından yeteri kadar **Oy Torbaları Ulaştırma Komisyonu** kurulur.

Kırklareli Merkez 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu; Bulgaristan'dan (Burgaz),
İpsala 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu; Yunanistan'dan (Gümölcine),
Aralık 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Azerbaycan'dan (Nahçıvan),
Hopa 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Gürcistan'dan (Batum),
Marmaris 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Yunanistan'dan (Rodos)

gelecek oy torbalarını teslim alarak Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ulaştırma görevini oy verme işlemleri ile birlikte yürüteceklerdir. Yukarıda belirtilen seçim kurulları kendilerine bağlı olarak Oy Torbaları Ulaştırma Komisyonu oluştururlar. Kurullar, komisyon adedini artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

Bakırköy 4. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu bünyesinde oluşturulan Oy Torbaları Ulaştırma Komisyonu ise; oy pusulalarının yurt dışına gönderilmesi ile yurt dışından gelen oy pusulalarını teslim alarak Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ulaştırılmasını sağlamakla görevlidir.

Sandık alanı

MADDE 10- Sandık alanı, sandık kurulu başkanı tarafından şartlar dikkate alınarak belirlenen ve tutanağa geçirilen alandır (298/81-1).

Sandık çevresi

MADDE 11- Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir. Sandık kurulu başkanı koşulları dikkate alarak farklı bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir. (298/81-2)

Sandık çevresinde alınacak tedbirler

MADDE 12- Sandığın konulduğu yerde, seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanları, oy verme işinin düzenli gitmesini aksatanları, sandık başı işlemlerinin düzenini bozmaya yeltenenleri başkan uyarır. Bu uyarıyı dinlemeyenleri sandığın bulunduğu yerden uzaklaştırır. Bu kimse sandık kurulu üyesi ise, ancak kurul kararı ile uzaklaştırılabilir.

Bu işlerde güvenlik görevlileri, başkanın emrine göre hareket etmek zorundadır.

Sandığın konulduğu yerde ancak sandık kurulu başkanının gerektiğinde çağıracağı güvenlik görevlileri bulunur. Alınacak güvenlik önlemleri, oy verme işlemlerinin izlenmesini engelleyecek nitelikte olamaz.

Sandık kurulu başkanı, oy vereceklerin sandığın bulunduğu yere serbestçe girmesini güçleştiren engellerin kaldırılması için gerekli önlemleri alır (298/82-83).

Ayrıca **cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla oy verme yerine girilmesinin yasak olduğunu ve cezasının bulunduğunu**, bu tür cihazların oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere sandık kuruluna bırakılması gerektiğini belirten levhalar (Örnek: 20) asılır (298/92).

Oy verme araçları ve teslimi

MADDE 13-

A) Bu Genelge'nin 7. maddesinde açıklandığı üzere oy verme süresince kesintisiz ve sıra ile dönüşümlü olarak görev yapacak sandık kurulları;

27 Mart 2017 Pazartesi günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin başladığı saatte göreve başlayacak sandık kurulunun başkanı, belirtilen günden en az 48 saat önce seçim kurulu başkanından aşağıda yazılı oy verme araçlarını tutanakla teslim alarak zamanında görevli olduğu gümrük kapısındaki oy verme yerinde bulundurur. Bu malzemeler:

a) En az 2 (iki) adet oy verme kabini ile 1 (bir) adet oy sandığı,

b) En az 1 (bir) adet bilgisayar,

c) Görevli olduğu sandık için ağzı mühürlü bir kese içine konulmuş numaralı bir sandık kurulu mührü (mühür numarası tutanakla belirtilir) ve en az 2 (iki) adet "TERCİH" yazılı mühür,

d) Her birinin üzeri ilçe seçim kurulu mührü ile mühürlenmiş ve birleşik oy pusulalarının konulmasına mahsus yeteri kadar oy zarfı paketi (zarf sayısı tutanakta belirtilir),

e) Birleşik oy pusulası paketi (paket sayısı tutanakta belirtilir),

f) Kapalı oy verme yerine asılacak **Örnek: 19 sayılı "Açıklama Levhası"**,

g) Kapalı oy verme yerine asılacak **Örnek: 20 sayılı "Uyarı Levhası"**,

h) Oy kullananların yazılacağı **Örnek: 145/B sayılı "Gümrük Kapısı Sandık Seçmen Listesi"**,

i) Oy sandıklarının önüne ve üstüne yapıştırılacak etiket ile sandık numarasını gösterir etiketi,

j) İstampa, ıstampa mürekkebi, mühür mumu ve sicim ile sayfaları seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş ve onaylanmış tutanak defteri, zarf sayım tutanağı, tutanak kâğıtları, tükenmez kalem, bağlama kartonu, boş torba ve zarfı,

k) 3 (üç) adet "**Anayasa Değişikliği Halkoylamasında Gümrük Kapılarında Görev Yapacak Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulları ve Sandık Kurullarının Görev ve Yetkileri ile Gümrük Kapılarındaki Oy Verme İşlemlerine İlişkin 145/I sayılı Genelge**" (Genelgelerden bir adedi başkana, bir adedi kursa katılan kamu görevlisi üyeye verilir; bir adedi de yedek olarak torbada bulundurulur.),

l) 7 (Yedi) adet "**Örnek: 145/F sayılı "Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sayım Döküm Cetveli"**dir.

B) Gümrük kapısında oy verme yerinde devamlı bulunması zorunlu olan; oy sandığı, sandık mührü, "TERCİH" mührü, kullanılmayan birleşik oy pusulaları, oy zarfları, basılı cetvel ve tutanaklar, tutanak defterleri ve diğer oy verme araçları bir öncekinden görevi devir alıp sürdüreceği olan sandık kurullarınca birbirlerine devir ve teslim edilir.

Sandığın konulacağı yerin tespiti

MADDE 14- Sandığın konulacağı yeri, oy verme işinin düzenle yürütülmesini sağlayacak biçimde, sandık kurulu tespit eder. Sandığın konulacağı yerin tespitinde, oy vereceklerin oylarını kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmeleri göz önünde tutulur.

Gümrük kapılarında oy vermenin özelliği ve bu özelliğin oluşturduğu koşullar dikkate alınır.

Gümrük kapılarında oy verme işleminin başladığı **27 Mart 2017 Pazartesi** gününden oy vermenin sona erdiği 16 Nisan 2017 Pazar günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin sona erdiği saatte kadar yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı seçmenler, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen gümrük kapılarında yukarıda belirtilen tarihler arasında **yarda giriş ya da çıkış yapıp yapmadığı aranmaksızın herhangi bir günde oy verebileceklerinden**, oylarını kolaylıkla kullanabilmeleri bakımından; **gümrük alanı dışında ve bu işlemlerin yapıldığı alana yakın herkesin kolayca görebileceği** uygun bir yere **sandık** konulur.

Birden fazla gümrük kapısının bulunduğu yerlerde (İstanbul, İzmir vb.) seçim kurulunca, sandığın kurulu olduğu gümrük kapısını gösterir açıklamalı işaret ve yazı konulur.

Seçim kurulu başkanları, bizzat hazır bulunmak suretiyle sandığın konulacağı yerin yukarıdaki ilkelere uygun biçimde tespitinde, sandık kurullarına nezaret edip yardımcı olurlar.

Ayrıca seçim kurulunca sandığın konulduğu yere yeterli sayıda elektrik ve internet hattının çekilmesi için gerekli önlemler alınır.

Sandığın konulduğu yer, oy verme süresince, çok önemli bir sebep olmadıkça değiştirilemez. Değişmesi gerektiği takdirde bu durum tutanağa bağlanır.

Kapalı oy verme yeri ve nitelikleri

MADDE 15- Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, kapalı oy verme yeri hazırlarlar (oy verme kabini).

Gümrük kapılarındaki yer teminindeki sıkıntılar nedeniyle 298 sayılı Kanununun 68. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince gümrük kapılarında da Yüksek Seçim Kurulu tarafından yurt dışı için hazırlanan oy verme kabinleri kullanılır.

Yüksek Seçim Kurulunca hazırlanıp gönderilen oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümleri kapsayan (Örnek: 19) sayılı levha kapalı oy verme yerine asılır.

Sandık başı işleri

MADDE 16- Sandık kurulu başkan ve üyeleri oy verme günü göreve başlamadan önce, ilk iş olarak sandık başında, hazır bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içerler;

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için görevimi kanuna göre dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and ederim.”(298/70)

Sandık kurulu başkanı, oy verme işlemine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu sandık kurulu üyeleri ile hazır bulunanlar önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan kapağı açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürler.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde birleşik oy pusulaları paketini açarak **oy pusulalarını sayar, her birinin arka tarafına sandık kurulu mührünü basar**, arkasında sandık kurulu mührü bulunan oy pusulasının sayısını tespit eder. Aynı şekilde, seçim kurulu başkanından teslim alınan ve seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan **oy zarfları paketini açar, zarfları sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mührünü basar**. Böylece üzerinde biri seçim kurulunun, diğeri sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü oy zarflarının sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak defterine geçirir ve imzalar.

Gümrük kapılarında oy verme işinin özelliği gereği, and içerek göreve başlayan sandık kurullarının, oy verme süresindeki görevlerinde yeniden and içmelerine gerek yoktur. Ancak, değişiklik halinde kurula yeni katılan üye yukarıda belirtilen ilke uyarınca and içerek görevine başlar.

Başkan veya üyelere bir kısmının göreve gelmemesi (Çoğunluğun sağlanması)

MADDE 17- Sandık kurulu üyeleri göreve gelmez ya da sandık başında, oy verme başlamadan önce veya oy verme sırasında, sandık kuruluna dâhil siyasi parti üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine siyasi parti yedek üyelerinden biri getirilir. Bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri sayısı ikiden aşağı düşerse bu konu tutanağa geçirilir ve eksiklikler, o sandık alanında bulunan ve seçme yeterliğine sahip, okur-yazar olanlar arasından başkanın seçeceği kimselerle tamamlanır (298/73).

Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi veya bırakıp gitmesi halinde, yerine kurulun siyasi partili olmayan ve kurs gören üyesi, bu da yoksa üyelere en yaşlısı başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa resmi kimlik belgesindeki bilgi esas alınır. Doğum tarihlerinin de aynı olması durumunda ad çekilir.

Sandık kurulu başkanı ve iki üyenin hazır bulunması halinde eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez.

Oy verme yeri ve zamanı

MADDE 18- Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı seçmenler, Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilân edilen gümrük kapılarında oy verme işleminin başladığı **27 Mart 2017 Pazartesi** gününden 16 Nisan 2017 Pazar günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin sona erdiği saate kadar olan süre içinde, herhangi bir günde ve tercih ettiği gümrük kapısında oy verebilirler.

Oy verme yeterliğinin tespiti

MADDE 19- Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı her seçmen oy verme hakkına sahiptir.

Kasıtlı suçtan dolayı hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olmakla birlikte, henüz ceza infaz kurumuna alınmayan, koşullu salıverilen ya da denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanmak suretiyle salıverilen ancak hak ederek salıverilme süresi dolmayan hükümlüler ile uzun süreli cezasının ertelenmesi nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunmayan hükümlüler yurt dışı seçmen kütüğünde kayıtlı olmaları şartıyla oy kullanabilirler.

Buna karşın oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenlere oy kullanırlmaz.

Oy vermeden önceki işler

MADDE 20- Sandık kurulu başkanı, kurul üyeleri arasında iş bölümü yaparak oy verme işlemini izlemek üzere iki üyeyi görevlendirir. Bu üyeler, oy vermek üzere gelen seçmenin kimliğini ve yurt dışı seçmen kütüğünde kayıtlı olup olmadığının kontrol edilmesini, seçmenin oy verme işlemini takip ederek karışıklığa meydan verilmemesini, önlerinde bulunan oy pusulaları ve oy zarflarının kaybolmamasını ve seçmenin oyunu sandığa atmasını sağlarlar.

Diğer bir üyeyi, oyunu veren seçmenin sandık seçmen listesine bilgilerinin yazılması ve isminin karşısına imza atmasını sağlamakla görevlendirir.

Ayrıca bir üyeyi de, oy vermek üzere gelen seçmene ilçe seçim kurulu mührünü ve sandık kurulu mührünü taşıyan oy zarfı, arkası sandık kurulu mührü ile mühürlenmiş birleşik oy pusulası ve "TERCİH" mührünü vermek ve seçmeni kabine yönlendirmekle görevlendirir.

Oy verme

MADDE 21- Seçmen oy vermek için geldiğinde sandık kurulu başkanı;

a) Seçmenin, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan nüfus cüzdanı, Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı, Geçici Kimlik Belgesi, resmî dairelerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, sürücü belgesi, hâkim ve savcılar ile yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı, avukat, noter ve askerî kimlik kartı gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden biri ile kimliğini tespit eder. Bu belgelerde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yer almıyorsa temsilcilikçe veya nüfus müdürlüklerince verilmiş seçmeni tanıtabilecek nitelikte Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan nüfus kayıt örneğinin ibrazı gereklidir. Bu şekilde kimliğini ispata yarayan belge ibraz edemeyen seçmene oy kullanırlmaz.

b) Geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanınca temin edilen bilgisayar ile **SEÇSİS'te SEC_005_B "Yurt Dışı Seçmen Sorgulama ve Oy Kullandı Bilgi Girişi"** ekranı üzerinden kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası girilerek yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı olup olmadığını, kayıtlı ise oy kullanıp kullanmadığını sorgular.

c) Yurt dışı seçmen kütüğünde kaydı bulunmayan veya "Oy Kullandı" bilgisi işaretli bulunan seçmenlere oy kullanırlmaz.

d) Seçmen, yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı ve “Oy Kullandı” bilgisi işaretli değilse Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adı, soyadı, baba adı, doğum tarihine ilişkin bilgileri **Örnek: 145/B** sayılı “**Gümrük Kapısı Sandık Seçmen Listesi**”ne yazdırır.

Ayrıca;

1) Kanuna uygun biçimde hazırlanmış İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührünü taşıyan oy zarfını,

2) Hiçbir tarafında herhangi bir işaret bulunmayan arkası sandık kurulu mührü ile mühürlenmiş birleşik oy pusulasını, Kurul üyelerine, müşahitlere ve seçmene gösterdikten sonra "TERCİH" mührü ile birlikte seçmene vererek kendisine bu mührü birleşik oy pusulasında tercih ettiği kısmın üzerine, dışarı taşırmamak suretiyle basması ve birleşik oy pusulasını katlayıp sarı zarfa koyarak ağzını yapıştırmasını,

3) Zarf içine birleşik oy pusulasından başka hiçbir şey koymamasını,

4) Birleşik oy pusulasının herhangi bir yerine başkaca bir işaret koyması halinde oyunun geçersiz olacağını

hatırlatır ve kapalı oy verme yerine girmesini söyler. Oy pusulasını zarfa koyarak ve zarfı kapatılarak oy sandığına atmak suretiyle oyunu kullanan seçmene, çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatıldıktan, “TERCİH” mührü teslim alınıp seçmenin kimliği kendisine iade edildikten sonra, oy verme işleminin tamamlanmasını sağlar (298/94/C).

Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir engeli nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin başparmağını basar. Sol elinin başparmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adının karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır (298/93).

Seçmene;

a) Birleşik oy pusulası verildikten sonra hata veya başka bir neden ileri sürülerek yeni bir birleşik oy pusulası verilemeyeceği,

b) Cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesinin yasak olduğu ve cezasının bulunduğu,

c) Bu tür cihazlar varsa oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere bırakması gerektiği de

hatırlatılır.

Engellilerin oy kullanması

MADDE 22- Görme engelliler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi bedeni engelleri açıkça belli **olanlar o seçim çevresi seçmeni olan ve o sıradaki** sandık alanında bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez (298/93-2).

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

MADDE 23- Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık alanında yardım edilmez. Okuma - yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, sadece birleşik oy pusulasında Beyaz renk üzerinde “Evet”, Kahverengi üzerinde “Hayır” ibareleri bulunduğunu ve nasıl oy verileceğini açıklar.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez.

Oy kullanmada öncelik

MADDE 24- Gebeler, hastalar ve engelliler, bekletilmeden oylarını verirler. Yaşlıların da bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilebilir.

Bu seçmenlere yardım eden seçmenin de öncelikle oy kullanmasına izin verilebilir (298/90).

Kapalı oy verme yerine girme yasağı

MADDE 25- Sandık kurulu başkan veya üyeleri, oy verme sırasında seçmenlere yardım etmek amacıyla kapalı oy verme yerine giremez.

Sandık kurulu başkan ve üyelerinin oy kullanması

MADDE 26- Sandık kurulu başkan ve üyelerinin kayıtlı oldukları sandıkta oy kullanabilmeleri, 16 Nisan 2017 Pazar günü yurt içi oy verme saatleri ikiye bölünmek suretiyle bir sandık kurulu yerine iki sandık kurulu görevlendirilerek sağlanır. Bu şekilde görev yapanlara tam gündelik ödenir.

Gümrük kapılarında sayım ve devir işlemleri

MADDE 27- Gümrük kapılarında 27 Mart 2017 Pazartesi günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin başladığı saatte başlamak üzere sekiz (8) saatte bir, görev sırası gelen ekibe devretmesi gereken oy sandıklarında görevli sandık kurullarınca bu Genelge'nin 15 ilâ 30. maddelerinde yer alan hükümler uygulanmakla birlikte aşağıda yazılı esaslar da dikkate alınır.

a) Kurulun görevli olduğu sürenin bitimi kurul başkanınca ilân edilir edilmez kurulun oy kullandırmaya ilişkin görevi sona ermiş olacağından, bu kurulun **Örnek: 145/B** sayılı sandık seçmen listesine kaydedilen son seçmen oyunu kullandıktan sonra bu Genelge'nin 28, 29 ve 30. maddelerinde belirtilen usuller çerçevesinde sandık açılır ve zarfların sayımı ile torbalama işlemi yapılır. Geçici gümrük kapısı seçim kuruluna teslim edilecek oy zarflarını ve tutanak örneklerini içeren torbaların üzerine sandık kurulu numarası da yazılır.

Sıradaki seçmenler oylarını görevi devralan sandık kurulu önünde kullanırlar.

b) Görevi devralan sandık kurulu, görev süresi biten sandık kurulunun sandığın açılması, oy zarflarının sayılması ve tutanakların düzenlenmesi işlemlerinin sonucunu beklemeden daha önce oy verme yerinde hazır bulundurulacak olan oy sandığı ile hazırlığını tamamlar ve oy kullandırma işlemine başlar.

c) Süresi sonunda görevi yeni sandık kuruluna devredecek sandık kurulu, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfları tutanağa geçirdikten sonra geçici gümrük kapısı seçim kurulunca belirtilecek diğer araç ve gereçlerle birlikte görevi devralacak sandık kuruluna tutanakla teslim eder. Bu teslim sırasında kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve oy zarflarının adetleri tespit edilir; devralınan bu oy pusulaları ve zarflar bitmeden yeni paketler açılmaz.

Oy vermenin bitimi

MADDE 28- Sandık kurulu başkanı, 16 Nisan 2017 Pazar günü gümrük kapısının bulunduğu il yönünden belirlenen oy vermenin sona erdiği saatte oy vermenin bittiğini yüksek sesle ilân eder. Ancak sırada oy vermeyi bekleyenler varsa sandık kurulu başkanı bunların sayılarını tespit eder ve kimliklerini alır. Oy verme işlemi bu seçmenler oylarını kullanıncaya kadar devam eder. Oy verme işleminin bittiğine dair ilândan sonra sandığın açılmasına ve oy zarflarının sayımına geçileceğinden sandık kurulu başkanı, gerekli düzenlemeleri yapar ve güvenlik önlemlerinin alınmasını sağlar.

Sandığın açılmasından önceki işlemler

MADDE 29- Sandığın açılması ve sonraki sayım işlemleri sayım masasında yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar başkanın aldığı tedbirlere uymak koşulu ile sayımı izleyebilirler.

Sandık açılmadan önce sandıkta oy verenlerin sayısı **Örnek: 145/B** sayılı sandık seçmen listesinden tespit edilir ve toplamı tutanağa geçirilir.

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ile zarflar sayılır, oy verenlerin sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası ve zarflar toplamına uygunluğu denetlenir. Kullanılmayan oy pusulaları ve zarflar ayrı ayrı paket haline getirilerek üzerlerine sayıları yazılır ve mühürlenir. Kullanılmayan oy pusulası ve zarf sayısı tutanağa geçirilir.

Sandığın açılması, zarfların sayımı

MADDE 30- Yukarıdaki maddede yazılı işlemler tamamlandıktan sonra, oy sandığı oy verme yerinde bulunanların önünde açılarak çıkan zarflar sayılır ve durum tutanağa geçirilir.

Oy sayım yetkisi geçici gümrük kapısı seçim kuruluna ait olduğundan kesinlikle zarflar açılmaz ve oy sayımı yapılmaz.

Oy sandığından çıkan zarf sayısı yukarıdaki maddeye göre saptanan oy verenlerin sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı oy veren seçmen sayısına eşit ise bu uygunluk tespit edilerek **Örnek: 145/C** sayılı "**Anayasa Değişikliği Halkoylamasında Gümrük Kapısı Sandık Kurullarınca Düzenlenecek Uygunluk Tespit Tutanağı**"na geçirilir. Oy kullananların miktarı oy zarflarının sayısına eşit olmadığı takdirde bu husus varsa nedeni de açıklanarak düzenlenecek tutanağa yazılır.

Sandık kurulunca düzenlenen bu tutanağın aslı ile oy kullanan sandık seçmen listesinin aslı sandıktan çıkan zarflarla birlikte kurula ait torbaya konular ve ağzı kapatılıp mühürlenir. Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar diğer araç ve gereçlerle birlikte geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanına teslim edilmek üzere ayrıca paketlenir.

Oy zarfları ve tutanaklarını içeren ağzı mühürlü torba üzerine, tarih ve sandık numarası yazıldıktan sonra **ad çekme ile seçilecek en az iki kurul üyesi ile birlikte** sandık kurulu başkanı tarafından en kısa sürede geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanlığına tutanakla teslim edilir. Teslim sırasında torba ile birlikte tutanak ve **Örnek: 145/B** sayılı sandık seçmen listesinin ikinci nüshaları da verilir.

Torbaların korunması, tutanakların saklanması

MADDE 31- Gümrük kapılarının bağlı olduğu geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanları, sandık kurulu başkanlarının getirecekleri torbaları teslim almak üzere günün her saatinde bir yetkili bulundurmakla yükümlüdürler.

Bu torbalar, geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanının izni olmadan girilip çıkılamayan, devamlı kilit altında tutulan güvenli bir yerde koruma altında bulundurulur. Bu yerlerin daimi güvenliğinin sağlanması bakımından mülki idare amir ve güvenlik makamları ile işbirliği yapılarak gerekli önlemler alınır.

Torbalarla birlikte teslim alınan **Örnek: 145/B** sayılı sandık seçmen listesi ve tutanak örnekleri geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanı tarafından ayrı bir dosyaya konularak sorumluluğu altında bulunan kilitli bir yerde muhafaza edilir.

Oyların sayım ve dökümüne ilişkin genel esaslar

MADDE 32- Gümrük kapılarında oy vermenin başlangıç tarihinden beri kullanılan ve geçici gümrük kapısı seçim kurullarında özel torbalarda saklanan oyların sayım ve dökümü, oy vermenin bittiği 16 Nisan 2017 Pazar günü seçimin bitiş saatinden itibaren ilgili geçici gümrük kapısı seçim kurulunca yapılır.

İlk önce gümrük kapılarındaki oy sandıklarından gelen ve içinde kullanılmış oy zarfıyla tutanaklar bulunan mühürlü torbalar, birden çok sandık varsa sandık sırasına göre ayrıma tabi tutulur. Daha sonra her sandığa ait torbalar tarih sırasına ve bu tarih sırası dikkate alınarak kendi aralarında A, B ve C harfleriyle tanımlanan sandık kurulu sıra numaralarına göre dizilir.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulu, gümrük kapılarında kullanılan oyların sayım ve dökümünde sandık kurulu gibi çalışacağından kurul başkanı;

- a) Sayım ve döküm cetvellerini işlemek,
- b) Oy zarflarını torbadan çıkarıp kendisine vermek,
- c) Dökümü yapılmış oy pusulalarını torbaya geri atmak işlemleri için kurul üyeleri arasında iş bölümü yapar.

Zarfların açılması ve oyların dökümü için önceden hazırlanan masaya görevlilerden başka kimse yaklaştırılmaz. Sayım ve dökümü izlemek isteyenler, başkanın bu konuda alacağı güvenlik önlemlerine ve izleme düzenine uymak zorundadırlar.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce cetvellerin boş ve yazısız olduğunu orada bulunanlara gösterir. Gümrük kapılarında konulan her sandıktan "oy verme süresince" toplanan torbalardan çıkan oyların sayım ve dökümü yapıldıktan sonra oylarla tutanakların saklanması için yeteri kadar torba hazırlanır.

Torbaların açılması, zarfların sayımı ve geçerli olmayan zarflar

MADDE 33- Seçim kurulu başkanı, bu Genelge'nin 32. maddesi uyarınca sıraya konulmuş bulunan torbaları birden fazla sandık varsa birinci sandıktan, en eski tarihlisinden ve varsa "A" işaretli olanından başlayarak teker teker açar. Mührü çözülerek açılan torba masanın üzerine boşaltıldıktan sonra, tutanak ile sandık seçmen listesi incelenerek bir kenara konulur ve zarflar sayılır. Bütün zarflar sayıldıktan sonra zarflar geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir.

- 1) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- 2) "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
- 3) Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- 4) Üzerinde geçici gümrük kapısı seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan,
- 5) Tamamı yırtılmış olan,
- 6) Üzerinde geçici gümrük kapısı seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır.

Ancak zarfın üzerinde, herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile, bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılabilmesi halinde, bu zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, seçim kurulu başkanı tarafından bir kenara ayrılır. Geçici gümrük kapısı seçim kurulu, bütün zarfları kontrol ettikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı tutanak defterine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanak defterine yazılır.

Geçerli ve geçersiz oylar

MADDE 34-

A) Aşağıda yazılı birleşik oy pusulaları geçerli değildir:

- 1) Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
- 2) "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmayan,
- 3) Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
- 4) Hiçbir yerine "TERCİH" mührü basılmamış olan,
- 5) Birleşik oy pusulasındaki "Evet" ve "Hayır" için ayrılan alanların her ikisine birden "TERCİH" mührü basılmış olan,
- 6) Birleşik oy pusulasındaki "Evet" ve "Hayır" için ayrılan alanların her ikisine birden taşmış "TERCİH" mührü bulunan,
- 7) Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- 8) Üzerine "TERCİH" mührü dışında veya "TERCİH" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- 9) Birleşik oy pusulasındaki "Evet" ve "Hayır" için ayrılan alanları, belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
- 10) Üzerinde yer alan matbu yazıların dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,

B) Aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

- 1) Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması,
- 2) Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması,
- 3) Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi,
- 4) Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "TERCİH" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi,
- 5) Birleşik oy pusulasındaki "Evet" ve "Hayır" için ayrılan alanları taşmamak kaydıyla, bir alana birden çok "TERCİH" mührü basılması (298/101)

Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü ile sandık sonuç tutanaklarının düzenlenmesi

MADDE 35-

Oyların sayım ve dökümünde, her sandık için farklı sandık numarası ve karekod kaydı bulunduğundan SEÇSİS'ten alınan Örnek: 145/F sayılı "Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sayım Döküm Cetveli" kullanılır.

Seçim kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını torbadan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği şekilde göstererek birleşik oy pusulası üzerinde hangi alana "TERCİH" mührü basılmış ise, herkesin işitebileceği biçimde o kısmın adını okur.

Herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı anda Örnek: 145/F sayılı "Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sayım Döküm Cetveli"ne işlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapıp yapılmadığı, seçim kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünde tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve seçim kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, son rakamlar karşılaştırılarak, geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, **Örnek: 145/K-1 sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sandık Sonuç Tutanağı”na** rakam ve yazı ile işlenir.

Geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız iki ayrı **Örnek: 145/F** sayılı cetvele işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, **Örnek: 145/K-1 sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sandık Sonuç Tutanağı”na** rakam ve yazı ile işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait torbadaki son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, seçim kurulu başkanı tarafından o torbaya ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile torbadan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünde tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, seçim kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, sandık sonuç tutanağının “geçerli oyların sayısı” kısmına işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılamaz, yırtılamaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, sandık sonuç tutanağının “geçersiz oyların sayısı” kısmına işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetveline işlenen oylar, orada bulunanlara başkan tarafından yüksek sesle ilân edilir.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulu, **Örnek: 145/K-1 sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Sandık Sonuç Tutanağı”** nı iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre okunaklı bir şekilde düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve mühürlenir.

Sandık sonuç tutanağının (Örnek: 145/K-1) birer sureti, yeteri kadar hazırlanarak seçim kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürendikten sonra seçime katılma yeterliği olan ve talep eden siyasi parti müşahitlerine (siyasi parti gözlemcilerine) verilir. Bu

tutanaklar talep halinde öncelikle seçim kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığında verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez. Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve seçim kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları siyasi partinin adı ve tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, geçici gümrük kapısı seçim kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandık kurulunca düzenlenen tutanak, torbalardaki oyların sayım ve dökümü sırasında geçici gümrük kapısı seçim kurulunca düzenlenen tutanaklar, kurullarca imza edilen sayım ve döküm cetvelleri, sandık seçmen listesi, geçerli sayılan oy pusulaları, geçersiz sayılan oy pusulaları ve itiraz sonucu geçerli sayılan oy pusulaları ile beraber hesaba katılmayan zarflar ayrı ayrı paketler halinde mühürlenip torbaya konulur ve torbanın ağzı kapatılarak mühürlenir. Bu torbalar gümrük kapıları için özel kurulan geçici gümrük kapısı seçim kurullarının görev sürelerinin bitiminde yasal süresince saklanmak üzere o yerde sürekli görevli ilçe seçim kurulu başkanlığına teslim edilir.

SEÇSİS'ten elektronik ortamda alınan sayım-döküm cetvelleri ile sandık sonuç tutanaklarında, her sandık için farklı sandık numarası ve karekod kaydı bulunduğundan, söz konusu tutanakların (Örnek: 145/F; Örnek: 145/K-1) bilgisayardan sadece A4 (210x297 mm) formatında beyaz kâğıda çıktısı alınır. Bu sebeple fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz. Tutanaklar, tarayıcıdan geçirileceğinden buruşturulmaması, katlanmaması, karekodun üzerinin herhangi bir şekilde çizilmemesi, ıslatılmaması vb. hususlara dikkat edilmesi gerekir. Bu nedenle sandık sonuç tutanakları imzalanıp, mühürlendikten sonra katlanmadan sığabileceği poşet dosya içerisinde muhafaza edilir.

Siyasi parti müşahitlerinin oy sayım ve dökümünde bulunmaları

MADDE 36- Siyasi partilerin müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak siyasi parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş siyasi parti müşahidi her biri ayrı siyasi partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitler için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır (298/100).

Geçici gümrük kapısı seçim kurulunca sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi

MADDE 37- Geçici gümrük kapısı seçim kurullarından gelen sonuçların SEÇSİS'te SCM_017 "Sandık Sonuçları Girişi" ekranı kullanılarak girişi yapılır.

Geçici gümrük kapısı seçim kurulu, Sandık Sonuç Tutanağında yer alan bilgileri SEÇSİS uygulamaları, seçim işlemleri - sandık sonuç girişi (SCM_017) ekranına girdikten sonra sandık sonuç tutanakları, seçim kurulunda bulunan tarayıcılar ile SEÇSİS uygulamaları tarama modülü kullanılarak **Sandık Sonuç Paylaşım Sisteminde (SSPS)** görüntülenmek üzere elektronik ortama aktarılır. Bu işlem tutanaklar geldikçe bekletilmeksizin yapılır.

Tüm sandıklara ait sonuç girişleri yapıldıktan sonra **Örnek: 145/H-1 sayılı "Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Birleştirme Tutanağı"** alınır.

Bu tutanakta aşağıdaki bilgiler yer alır:

- a) Torba tarihi ve rumuzu,
- b) Gümrük kapısı sandık seçmen listesine yazılan seçmenlerin sayısı,
- c) Halkoylamasına katılanların sayısı,
- d) Geçerli oyların sayısı,
- e) Geçersiz oyların sayısı,
- f) "EVET" oyu verenlerin sayısı,
- g) "HAYIR" oyu verenlerin sayısı,

Örnek: 145/H-1 sayılı Tutanak imzalanmadan önce, birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarındaki bilgilerin tamamını gösterir bir döküm cetveli, seçim kurulunun siyasi partili üyelerine ve siyasi partilerin varsa müşahitlerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarında, “Evet” ve “Hayır” oy sayıları, seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği kamu görevlisi üyelere biri tarafından, birleştirme tutanağındaki sıraya göre, yüksek sesle okunmak suretiyle, **Örnek: 145/H-1** sayılı Tutanağa işlenen oy sayılarında yanlışlık olup olmadığı denetlenir. Seçim kurulunda yeterli imkân olması halinde denetim işlemi hazır bulunanların izleyebileceği şekilde görüntülü olarak cihazlarla yayınlanabilir.

Başkan, denetim sırasında tespit edilen hataları **Örnek: 90/A sayılı “Denetim Tutanağı”**na geçirmek üzere, kurulun diğer kamu görevlisi üyesini görevlendirir. Denetim tutanağında, seçim kurulunun adı ve denetim işlemi sırasında hatalı bilgi girişi yapıldığı tespit edilen sandıkların numarasını yazmaya elverişli bir cetvel yer alır. Denetleme sırasında, birleştirme tutanağına hatalı olarak işlenmiş sandık sonuç tutanakları bir kenara ayrılır. Denetim işlemi sonucunda, düzenlenen tutanak başkan ve üyelerce imzalanır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, hata tespit edilmişse, ayrılan sandık sonuç tutanaklarına göre gerekli düzeltmeler yapılarak hazırlanan **Örnek: 145/H-1** sayılı Tutanak, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilân edilir.

SEÇSİS'te (SCM_017_1) "Sandık Sonuçları Günleme" ekranında hatalı bilgi girişi nedeniyle denetim tutanağı (Örnek:90/A) sandık bazlı düzenlenir. İlçe seçim kurulu kararına göre ilgili sandıklar için sonuç bilgi değişikliği yapılır. Denetim tutanağı bu ekrandan hazırlanır ve karekodlu olarak dökümü alınarak ilçe seçim kurulu tarafından imzalanır. İlgili sandıklar için Tarama SCNR_001 ekranında varsa ilçe seçim kurulu kararının taranması sandık sonuç tutanağındaki karekodun altında bulunan karekod numaralarının elle girişi ile sağlanır. Sonra karekodlu olan denetim tutanağının (Örnek: 90/A) taranması gerçekleştirilir. İlçe seçim kurullarınca denetim tutanağı düzenlenmiş sandıklar listesi (Örnek: 90/B) alınır. Örnek: 90/B'nin taranması SCNR_001 ekranında ilçe birleştirme tutanağındaki karekodun altında bulunan karekod numaralarının elle girişi ile sağlanır. Bu işlemlerden sonra Örnek: 145/H-1 sayılı tutanak yeniden düzenlendikten ve imzalandıktan sonra tekrar taranır.

Bu tutanak, başkan ve üyeler tarafından imza edilerek birer örneği kurulun siyasi partili üyeleri ile siyasi partilerin varsa müşahitlerine imza karşılığı verilir. Ayrıca, ilân süresi içinde yazılı talepte bulunan siyasi partilere de bir defaya mahsus olmak üzere imza karşılığı verilir. Bir örneği de seçim kurulunun çalıştığı binanın kapısına bir hafta süre ile asılır.

Tutanakların birleştirilmesi

MADDE 38- Gümrük kapılarındaki oy sandıklarına ait sayım ve döküm işleri bittikten sonra seçim kurulu, **SEÇSİS'ten Örnek: 145/H-1 sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Birleştirme Tutanağı”**nı alır. Ayrıca toplam sonuçları belirten **Örnek: 145/H-1-Rumuz sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Birleştirme Tutanağı (Rumuz Birleştirme)”**nı düzenleyerek bir örneğini uygun bir yere asar.

Bir geçici gümrük kapısı seçim kurulu olan ilçelerde Örnek:145/H-1-Kurul sayılı**“Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Birleştirme Tutanağı (Kurul Birleştirme)”** düzenlenir.

Birden fazla geçici gümrük kapısı seçim kurulu olan ilçelerde ise 1. Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulunca (Kurullar Toplamı) **Örnek: 145/H-1-Kurullar sayılı “Anayasa Değişikliği Halkoylaması Geçici Gümrük Kapısı Seçim Kurulu Birleştirme Tutanağı (Kurullar Birleştirme)”** düzenlenir.

Seçim kurulu başkanları, bu tutanakları (Örnek: 145/F, Örnek: 145/K-1, Örnek: 145/H-1, Örnek: 145/H-1-Rumuz, Örnek: 145/H-1-Kurul, Örnek: 145/H-1-Kurullar) tarayarak SEÇSİS'e girer ve ayrıca faks ile Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna iletir.

Ŗikâyet, itiraz ve diğer hükümler

MADDE 39- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine karşı yapılacak Ŗikâyet ve itirazlar hakkında ve bu Genelge'de hüküm bulunmayan hallerde **135/1 sayılı Genelge (Sandık Kurullarının Oluşumu ile Görev ve Yetkileri)**'nin ilgili hükümleri uygulanır.

Gümrük kapılarında görevli personele ödenecek ücretler

MADDE 40- Gümrük kapılarındaki oy verme işlemlerinde görevlendirilen personelin ücreti; 298 sayılı Kanunun değişik 182. maddesi uyarınca, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen usul ve esaslara göre ödenir.

Dayanak

MADDE 41- Bu Genelge, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun hükümlerine dayanılarak Yüksek Seçim Kurulunun 15/02/2017 tarih ve 2017/105 sayılı kararı ile "**145/I sayılı Genelge**" olarak kabul edilmiştir.